

Institut d'Estudis Penedesens: Trenta-set anys de dinamització cultural al Penedès (1977-2014)

L'Institut d'Estudis Penedesencs (IEP) és una associació cultural legalment constituïda el 15 de maig de 1977 i que es troba registrada a la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques de la Generalitat de Catalunya, al capítol d'associacions. Ha estat declarada d'interès cultural (1977) i d'utilitat pública (2012) i ha rebut la Creu de Sant Jordi (2014).

L'Institut d'Estudis Penedesencs és una entitat cultural penedesenca, amb trenta-set anys d'història que va néixer de la mà dels erudits penedesencs. Ha passat per diferents etapes i ha anat creixent culturalment i professionalment. En el present està treballant pel futur de l'Institut que passa, sobretot, per la integració de persones joves a l'entitat i la seva incorporació als òrgans de gestió, així com la coordinació amb els altres centres d'estudis del Penedès històric.

UNA MICA D'HISTÒRIA

L'Institut d'Estudis Penedesencs és una entitat nascuda el 1977, fruit de tot un seguit de voluntats que s'uniren amb un idea clara i precisa, la de fomentar l'estudi i el coneixement de tot allò relacionat amb el Penedès històric, i que comprèn les actuals comarques administratives de l'Alt Penedès, Baix Penedès, Garraf i la part meridional de l'Anoia.

Acte de fundació de l'Institut d'Estudis Penedesencs, Sant Martí Sarroca, 15 de maig de 1977 (IEP)

L'IEP és la materialització de la idea comarcalista penedesenca sorgida al tombant dels segles XIX i XX i projectada els anys vint i trenta del segle XX. Una primera experiència foren les Exposicions d'Art del Penedès celebrades a Vilafranca del Penedès (1926), El Vendrell (1927) i Vilanova i la Geltrú (1929). I, fou, precisament, en la conferència inaugural de la primera d'aquestes Exposicions on el doctor Josep Estalella Graells plantejà la necessitat de crear uns Estudis Penedesencs. El 1927 Pere Mas i Perera presentà un projecte d'estatuts d'un Institut d'Alts Estudis Penedesencs, que la dictadura de Primo de Rivera va impedir de realitzar.

La guerra civil i la postguerra no van fer possible la formalització d'aquell projecte, i va caldre esperar l'any 1976, cinquanta anys després de la primera Exposició d'Art del Penedès, perquè s'encetessin els treballs per a la constitució d'un Institut d'Estudis Penedesencs, fet que es materialitzà el 15 de maig de 1977.

ELS OBJECTIUS

L'Institut d'Estudis Penedesencs és una “associació cultural sense afany de lucre amb unes finalitats específiques d'interès general per a la ciutadania” (art. 2on), dedicada a la recerca, l'estudi i la divulgació de la cultura, la història, la ciència i el patrimoni penedesenc, en un sentit molt ampli. Les finalitats de l'IEP són d'interès general i abasten els camps de la cultura, el civisme, el patrimoni, i la ciència en el territori penedesenc.

“Són finalitats de l'Associació, la investigació, l'estudi i la divulgació de la història, l'art, el folklore, la llengua, la toponímia, la literatura, la geografia, l'arqueologia, la bibliografia, les ciències naturals i l'economia, i d'altres que es considerin oportunes dins l'àmbit d'actuació de l'Associació.” (art.4)

Sempre dins l'àmbit dels 47 municipis del Penedès històric (Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf) i el seu entorn, l'IEP compta amb un ampli suport de la ciutadania, del món associatiu i de l'administració local i comarcal amb qui té signats diversos convenis de col·laboració.

L'ORGANITZACIÓ

Des d'un primer moment l'IEP va crear diverses seccions per tal d'organitzar les feines d'estudi i dinamitzar les activitats de l'entitat. Aviat arribaren les primeres publicacions, les primeres miscel·lànies (reculls de treballs

Junta de l'IEP 2014-2016 (IEP)

dels estudiosos), les primeres sortides “*Coneguem el Penedès*” i tot un seguit de conferències sobre els temes més diversos. Actualment a l'IEP hi ha constituïdes les seccions de literatura i parlar penedesenc, història, excursionisme, arqueologia, geologia, ciències naturals, toponímia, numismàtica, filatèlia i col·leccionisme, patrimoni, geografia, tecnologies de la informació i la comunicació i ciències socials.

Una labor constant durant trenta-set anys ha fet de l'entitat un punt

de referència per a organismes públics, entitats privades i persones físiques arreu del Penedès, d'aquí que l'entitat rebi sovint des de consultes fins a peticions d'informes i assessoraments de caire tècnic o sobre aspectes molt diversos de la realitat penedesenca. Habitualment la labor de l'entitat es limita a oferir un assessorament general, facilitar bibliografia i remetre els autors de la consulta als especialistes sobre el tema dels que es té constància. Això ha fet possible que al tombant del nostre centre d'estudis s'hagi teixit una gran xarxa de relacions que ens permeten conèixer l'abast i possibilitats de moltes persones que des del seu espai personal de treball són, d'alguna manera, els que més en saben d'una matèria o un indret concret.

Els 45 ajuntaments i els tres consells comarcals del Penedès que tenen signat un conveni de col·laboració amb l'IEP, reben d'aquest: assessorament en qüestions culturals i patrimonials; exemplars dels llibres i revistes publicats per l'IEP i una oferta de conferències, exposicions i altres activitats per a la seva realització en els municipis respectius.

LES ACTIVITATS

L'IEP realitza una mitjana de 120 activitats anuals o, el que és el mateix, una mitjana de tres activitats setmanals, repartides per les tres comarques i els 47 municipis penedesencs, tal i com mostren les Memòries anuals. Les activitats que desenvolupa l'Institut d'Estudis Penedesencs "són d'interès social i estan obertes a la ciutadania en general" (art. 4rt.) i s'anuncien públicament per tal d'afavorir la màxima participació i assistència, així ho mostra el fet que l'assistència mitjana anual és d'unes 8.000 persones, de les quals tan sols un 12 per cent són sòcies de l'entitat.

L'Institut té per objectius l'estudi, la investigació i la divulgació de la cultura penedesenca. Tot plegat es treballa preparant un ampli ventall d'activitats: les sortides coneguem el Penedès, els itineraris i sortides culturals, les conferències, els seminaris d'història, les Jornades d'Estudis, els debats, els premis Reconeixement cultural, les edicions de llibres i audiovisuals, la presentació de llibres, També hem arribat a les 200 publicacions pròpies, a més de nombrosos números de les revistes Gran Penedès i Del Penedès.

Un altre capítol important és la nostra participació en les Trobades de Centres d'Estudi i Recerca del Penedès, amb la finalitat de treballar en equip en el projecte comú de l'estudi del Penedès. I també en la Fira Recercat organitzada per l'Institut Ramon Muntaner, tot cercant compartir

Trobada de centres d'estudis del Penedès històric, Banyeres del Penedès, 2014 (IEP).

experiències, estudis i activitats amb els altres centres de parla catalana.

Des de l'any 2009 l'IEP organitza la Festa de la Cultura al Penedès en el marc del qual es lliuren els Reconeixements Culturals Collita, que reconeixent els penedesencs o entitats penedesenques que han destacat en diversos camps de la cultura: recerca, art, cultura popular i trajectòria. S'han organitzat ja tres Festes del Penedès (2009 a Calafell, 2011 a Vilanova i la Geltrú, 2013 al Vendrell) i s'està preparant la quarta el 2015 a Vilafranca del Penedès, en el marc de la seva capitalitat cultural de la cultura catalana.

La nostra entitat té una peculiaritat especial que la diferencia de gairebé tota la resta d'instituts d'estudis, es tracta del gran nombre de socis que tenim, factor donat pel fet que apleguem tres comarques: Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf. El nombre total sobrepassa el miler: 800 individuals i 200 col·lectius. Un 80 per cent dels socis viuen al Penedès i un 20 per cent són de fora del Penedès.

L'IEP ha endegat diversos projectes emblemàtics arreu del Penedès i que han esdevingut una referència obligada per a l'Administració i la ciutadania del territori, com ara *"El parlar penedesenc"*, *"Tots els Noms (El Penedès, 1931-1978)"*, *"El Patrimoni de la Memòria Democràtica al Penedès"*,

“El Llibre blanc de la Cultura al Penedès”, “El Patrimoni immaterial del Penedès”, “Bibliografia penedesenca”, “La Festa de la Cultura al Penedès i els Reconeixements culturals”,

A més l'IEP manté relacions especials de col·laboració amb les biblioteques, arxius i centres d'estudis locals del Penedès, així com amb la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana, l'Institut Ramon Muntaner, l'Institut d'Estudis Catalans i les Universitats de Barcelona, Autònoma i Rovira i Virgili. Institucionalment, l'IEP estableix convenis i col·laboracions amb la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya, les diputacions de Barcelona i Tarragona, els consells comarcals de l'Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf i els 47 municipis penedesencs. A més de diverses empreses i fundacions privades.

Per tal de desenvolupar, gestionar i administrar les activitats, i per atendre els socis, l'Institut disposa de tres seus, una a cada comarca: Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú i El Vendrell, cedides pels Ajuntaments respectivament.

La tasca realitzada per l'Institut d'Estudis Penedesencs ha estat reconeguda per diferents institucions, motiu pel qual ha estat declarada “entitat cultural sense afany de lucre” per part de la Generalitat de Catalunya i “d'utilitat pública” pel Gobierno de España. L'any 2014 ha rebut la Creu de Sant Jordi. A més ha obtingut reconeixements a la seva tasca per part de l'Institut Ramon Muntaner i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, l'ADEG i la UEP i els Ajuntaments de Vilanova i la Geltrú, el Vendrell i Vilafranca del Penedès.

L'IEP disposa d'una pàgina web: www.iepenedesencs.cat que ha esdevingut, junt al facebook i twitter, una eina primordial de comunicació, de difusió i dinamització de les activitats de l'entitat. A la nostra web s'hi troben les convocatòries dels premis, publicacions, activitats, les seccions, bibliografia penedesenca i la revista virtual.

EL FINANÇAMENT

L'IEP es financia mitjançant les quotes dels socis (42€ anuals), els convenis amb els Ajuntaments i Consells Comarcals del Penedès, les subvencions de la Generalitat de Catalunya i les Diputacions de Barcelona i Tarragona i les col·laboracions d'empreses i fundacions.

El soci de l'IEP reben els següents serveis gratuïtament: *la Revista Del Penedès*, entre tres i quatre llibres anuals, tres fulls de les activitats de l'IEP, alhora que poden participar en les 120 activitats anuals gratuïtament o en condicions especials, assessorament en qüestions culturals i patrimonials, difusió de les seves recerques (conferències, articles, llibres, audiovisuals, ...) i contacte i relació amb els altres socis amb interessos comuns, mitjançant les seccions.

Els membres de la Junta Directiva no reben compensacions econòmiques, ni subvencions públiques per l'exercici dels seus càrrecs a l'Institut d'Estudis Penedesencs (art. 11è).

